

**Konkurs Języka Polskiego
dla uczniów szkół podstawowych województwa zachodniopomorskiego
w roku szkolnym 2021/2022**

Etap rejonowy

Drogi Uczniu!

Przed przystąpieniem do rozwiązywania testu prosimy, żebyś zapoznał się z poniższymi wskazówkami:

1. zakoduj swoje dane na karcie odpowiedzi zgodnie z poleceniem komisji konkursowej;
2. masz do rozwiązania **38** zadań zamkniętych, za rozwiązanie których możesz otrzymać maksymalnie **38** punktów;
3. do każdego zadania podane są odpowiedzi, z których tylko **jedna** jest poprawna;
4. odpowiedzi udzielaj tylko na załączonej karcie odpowiedzi;
5. jeżeli pomylisz się, błędne oznaczenie otocz kółkiem i zaznacz nową poprawną odpowiedź;
6. jeśli zaznaczysz więcej niż jedną odpowiedź bez wskazania, która jest prawidłowa, to żadna odpowiedź nie będzie uznana;
7. nie używaj ołówka, gumki ani korektora na karcie odpowiedzi;
8. uważnie czytaj wszystkie polecenia;
9. po zakończeniu pracy sprawdź, czy udzieliłeś wszystkich odpowiedzi;
10. na rozwiązanie zadań masz **90 minut**.

Powodzenia!

Zadania od 1. do 15. do tekstu Henryka Sienkiewicza „Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela”

Henryk Sienkiewicz

Z PAMIĘTNIKA POZNAŃSKIEGO NAUCZYCIELA

Wyglądałem [...] dla niego świąt jak zbawienia i liczyłem na palcach chwile, które nas od nich przedzielały, a które Michasiowi coraz nowe przynosiły zgryzoty. Zdawało się, iż wszystko przeciw niemu się sprzysięga. Dla „tym większej” wprawy w język wykładowy dzieci miały polecenie nie używać nigdy innego między sobą. Michaś raz zapomniał się i dostał, jako demoralizujący innych, znów publiczną naganę. Było to już przed samymi świątami, więc tym więcej miało znaczenia. Jak wypadek ten odczuł dzieciak ambitny i wrażliwy nie podejmuję się opisać: co za chaos musiał wytworzyć się w jego umyśle! Rwało się wszystko w tej dziecinnej piersi i przed oczyma widział zamiast światła – ciemność. Giął się też jak kłosa pod wiatrem. W końcu twarz tego jedenastoletniego dziecka przybrała wyraz po prostu tragiczny; wyglądał tak, jakby go za gardło dusił ustawicznie płacz i jakby gwałtem wstrzymywał szlochanie; chwilami oczy jego patrzyły jak oczy cierpiącego ptaka; potem opanowało go dziwne zamyślenie i senność; ruchy jego zrobiły się jakby bezwiedne, a głos dziwnie powolny. Stał się niezwykle cichy, spokojny i mechanicznie posłuszny. [...]

Święta wreszcie nadeszły. Konie z Zalesina czekały od dwóch dni, a list pani Marii, który przyszedł wraz z nimi, zapowiadał, iż nas tam wszyscy wyglądają z niecierpliwością. „Słyszałam, że ci, Michasiu, ciężko idzie – kończyła pani Maria – nie spodziewałam się już celujących, chciałabym tylko, by nauczyciele twoi myśleli tak jak ja, że uczyniłeś wszystko, co było w twojej mocy, i że dobrym sprawowaniem starałeś się wynagrodzić niedostateczne postępy”.

Ale nauczyciele myśleli inaczej pod każdym względem, więc cenzura zawiodła i to oczekiwanie. Ostatnia publiczna nagana tyczyła się wprost sprawowania chłopca, o którym pani Maria miała także odmienne pojęcie. W opinii niemieckich profesorów to tylko dziecko dobrze się sprawiało, które płaciło śmiechem za ich drwiny z „polskiego zacofania”, języka i tradycji. Skutkiem takich pojęć etycznych Michaś, jako nie dający widoków, by mógł na przyszłość słuchać z korzyścią wykładów, a zabierający na próżno miejsce innym, został usunięty ze szkoły. Przyniósł ten wyrok wieczorem.

[...]

Dziś, gdy to piszę, upłynęło już od tego czasu blisko rok, ale pamiętam cię i żał mi ciebie, mój mały Michasiu, mój kwiatku za wcześniej uwiędły! Miałeś zły akcent, ale serce pocziwe.

Henryk Sienkiewicz, *Nowele współczesne*, pod red. J. Krzyżanowskiego, Warszawa 1949.

Zadanie 1. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Użyty w tekście wyraz *cenzura* oznacza

- A. świadectwo szkolne.
- B. urząd sprawujący kontrolę nad publikacjami.
- C. w przenośnym znaczeniu krytykę czyjeś wypowiedzi.
- D. kontrolę publikacji pod względem politycznym lub obyczajowym.

Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Czas akcji utworu obejmuje okres od początku roku szkolnego do świąt Bożego Narodzenia.	TAK	NIE
2.	Czas akcji utworu pokrywa się z czasem narracji, bo wydarzenia opowiedziane są w porządku chronologicznym.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

W szkole, do której uczęszczał Michaś, od uczniów wymagano przede wszystkim

- A. zrozumienia przekazywanych wiadomości.
- B. rozwijania indywidualnych zainteresowań.
- C. stosowania zdobytej wiedzy w praktyce.
- D. pamięciowego opanowaniu materiału.

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Główna przyczyna niepowodzeń szkolnych Michasia to

- A. nadmiar materiału do opanowania.
- B. przeciętne zdolności intelektualne.
- C. nadwrażliwość na niepowodzenia.
- D. utrata wiary w swoje możliwości.
- E. brak zdolności językowych.
- F. lęk przed upokorzeniem

Zadanie 5. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Gdyby Michaś był mniej obowiązkowy i nie starał się za wszelką cenę zadowolić oczekiwań matki, tragedii można było uniknąć.	TAK	NIE
2.	Michaś odczuwał rozterki moralne związane z wyborem systemu wartości i wersji historii wpajanych mu w domu i w szkole.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Niemieccy nauczyciele zarzucali panu Wawrzyńkiewiczowi

- A. opieszałość w pracy.
- B. brak troski o zdrowie ucznia.
- C. brak kwalifikacji pedagogicznych.
- D. nadmierną pobłażliwość wobec ucznia.
- E. zmuszanie dziecka do pracy ponad jego siły.

Zadanie 7. (0–1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Narrator opowiada historię Michasia w sposób

A.	obiektywny,	ponieważ	1.	przedstawia swoje osobiste poglądy, wyciąga wnioski, komentuje zdarzenia.
B.	subiektywny,		2.	ogranicza się do przedstawienia perypetii szkolnych chłopca.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 8. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Punktem kulminacyjnym akcji utworu jest moment, w którym Michaś

- A. otrzymał publiczną naganę za brak zadania domowego.
- B. dostał naganę za mówienie na przerwie po polsku.
- C. został ostatecznie relegowany ze szkoły.
- D. majaczył pod wpływem gorączki.
- E. umarł na zapalenie mózgu.

Zadanie 9. (0–1)

Zapoznaj się z objaśnieniem słowa, a następnie dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

obskurant «człowiek zacofany, przeciwnik oświaty i postępu»

W kontekście całego tekstu należy stwierdzić, iż opinia Pana Wawrzyńkiewicza o sobie *Taki ze mnie obskurant, że pewno już zdania w tym względzie nie zmienię, bo utwierdzam się w nim coraz bardziej, gdy sobie wspominam mojego Michasia* ma charakter

- A. perswazyjny.
- B. ironiczny.
- C. satyryczny.
- D. informacyjny.

Zadanie 10. (0–1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

W przytoczonym fragmencie tekstu

Rwało się wszystko w tej dziecinnej piersi i przed oczyma widział zamiast światła – ciemność. Giął się też jak kłos pod wiatrem. W końcu twarz tego jedenastoletniego dziecka przybrała wyraz po prostu tragiczny; wyglądał tak, jakby go za gardło dusił ustawicznie płacz i jakby gwałtem wstrzymywał szlochanie; chwilami oczy jego patrzyły jak oczy cierpiącego ptaka; potem opanowało go dziwne zamyślenie i senność; ruchy jego zrobiły się jakby bezwiedne, a głos dziwnie powolny.

narrator dramatyczne przeżycia chłopca oddaje za pomocą charakterystyki

A.	pośredniej,	ponieważ	1.	opisuje jedynie zachowanie i reakcje Michasia.
B.	bezpośredniej,		2.	nazywa wprost emocje targające Michasiem.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 11. (0–1)

Jakie środki stylistyczne dominują w przytoczonym w zadaniu 10. opisie stanu psychicznego bohatera? Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Uosobienia.
- B. Zdrobnienia.
- C. Porównania.
- D. Przenośnie.
- E. Epitety.

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ zdanie i wskaż falszywe stwierdzenie charakteryzujące nowelę jako gatunek literacki. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

Utwór Henryka Sienkiewicza zawiera typowe cechy noweli, ponieważ

- A. mocno udratyzowana akcja rozwija się w kierunku punktu kulminacyjnego.
- B. akcja obfituje w spiętrzenia przeciwstawnych sobie wartości i postaw.
- C. zawiera ekspozycję wprowadzającą czytelników w akcję utworu.
- D. akcja skupiona jest wokół postaci głównego bohatera.
- E. opowiedziana historia dotyczy ograniczonej liczby postaci.
- F. Narrator kończy swoją wypowiedź apostrofą.

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ zdanie i wskaż **falszywe** stwierdzenie charakteryzujące pamiętnik jako formę wypowiedzi. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

Autor klasycznej konstrukcji noweli nadał formę pamiętnika, bo narrator

- A. jest jednocześnie świadkiem i uczestnikiem wydarzeń.
- B. wypowiada się z pewnej perspektywy czasowej.
- C. zarysowuje całą sytuację z własnego punktu widzenia.
- D. rozwija akcję w kierunku punktu kulminacyjnego.
- E. wprowadza do tekstu elementy autobiograficzne.

Zadanie 14. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

Wyraz wyróżniony w wypowiedzeniu *Stał się **niezwykłe** cichy, spokojny i mechanicznie posłuszny* jest **a/b** _____ i w tym zdaniu pełni funkcję **c/d** _____

a. przysłówkiem	c. przydawki.
b. przymiotnikiem	d. okolicznika.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, c
- B. a, d
- C. b, c
- D. b, d

Zadanie 15. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

Michał cieszył się każdą celującą **a/b** _____, bo nie chciał **c/d** _____ oczekiwań matki.

a. oceną	c. zawieść
b. ocenom	d. zawieźć

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, c
- B. a, d
- C. b, c
- D. b, d

Zadania od 16. do 29. do tekstu Marii Dąbrowskiej „Marcin Kozera”

MARCIN POZNAJE SIEBIE

Marcin łobuzował się i uczył na przemian, ale pod spodem wesołego życia nurtowały wciąż pytania wcale niełatwe do odpowiedzi. Gniewał się na to.

– Dlaczego – mówił sobie – u wszystkich jest tak zwyczajnie? Każdy wie od początku, kim jest, a ja się muszę tak męczyć.

Raz na lekcji geografii, rano w angielskiej szkole, siedział i nie uważał, pogrążony w tych właśnie myślach. Nie wiedział wcale, że wyjaśnienie wszystkich tych pytań sunie właśnie ku niemu i co minuta jest bliżej. Nadeszło w chwili, kiedy nauczyciel zaczął mówić:

– Z Niemcami graniczy tu Rosja, a tu Austria. Kiedyś była tu Polska, ale teraz już dawno jej nie ma.

Nie wiadomo jakim sposobem Marcin, który nic nie uważał, usłyszał dobrze te słowa. Było tak, jakby każde z nich uderzyło go prosto w serce. [...]

Ach! Więc to tak. On się waha i nie wie, czy jest Anglikiem, czy Polakiem, on się tak męczy, a inni powiadają, że nie ma po prostu Polski. Jak to? Nie ma tego, co w jego sercu wznieca od całych miesięcy taką burzę? [...]

Wszystkie słowa, które mówiła pani, wszystkie marzenia ojca wkroczyły nagle do jego serca i zakółsały nim jak dzwonem, dzwonem na trwogę. Już wiedział, co znaczy: „Bądź dzielny człowiekiem”. Już wiedział, co to znaczy, kiedy kraj jest w niewoli. Nie ma wtedy przyjaciół. Ma takich, co mówią: „Teraz Polski już nie ma”. To znaczy, że jego dzieci wolą stroić się w cudze pióra.

Słowa nauczyciela były ostatnią kroplą padającą w serce Marcina już dawno przepełnione.

Kropla padła, serce wystąpiło z brzegów, tak jak rzeka na wiosnę. Zapłoniony i drżący wstał i znów natychmiast usiadł owładnięty tchórzostwem. Bał się szalenie.

Lecz przezwyciężył się. Wstał po raz drugi.

Rzekł głośno:

– Polska jest, proszę pana. Ja jestem Polakiem. [...]

Nauczyciel był zaskoczony i milczał.

Wtedy Marcin powtórzył głośniejszym głosem:

– Ja j e s t e m P o l a k, proszę pana, czy pan nie słyszy?

– Słyszę. Nie podnoś głosu, mój chłopcze. Nigdy tego nie mówiłeś. Nie wiedziałem nawet, że umiesz po polsku.

Marcin spłoszował.

– Uczę się – odparł z niejakim trudem, ale po chwili, pchnięty niepokonaną siłą, zaczął mówić:

– Zresztą to tym bardziej świadczy, że Polska jest, jeżeli przyznają się do niej nawet tacy jak ja. Ja nie umiem dobrze po polsku i mogę być Anglikiem. I kocham Anglię. Ale mój ojciec jest Polakiem. I ja nie opuszczę Polski w nieszczęściu. I nawet wrócę do niej. A ona będzie potem wolna i potężna jak Anglia – i ja będę miał prawo pysznić się nią. Ja ją kocham. Kocham!

Całą tę rzecz Marcin powiedział jednym tchem jak w natchnieniu. Nie wiedział, skąd mu się wzięła. [...]

Dopiero po chwili nauczyciel rzekł:

– Dziękuję ci. Usiądź. Jesteś dzielny człowiekiem. I zwrócił się do całej klasy:

– Chłopcy! Naród, który ma takich synów, zasługuje w każdym razie na szacunek.

Maria Dąbrowska, *Marcin Kozera i inne opowiadania*. Wrocław 1994.

Zadanie 16. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Utwórz Marii Dąbrowskiej to przede wszystkim opowieść o

- A. roli pełnionej przez Dom Towarzystwa Polskiego w życiu emigrantów.
- B. poszukiwaniu swojej tożsamości przez dziecko urodzone na obczyźnie.
- C. losach emigracji polskiej w Londynie przed pierwszą wojną światową.
- D. skomplikowanych relacjach rodzinnych w domach emigrantów.

Zadanie 17. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Z punktu widzenia Anglików ojciec tytułowego bohatera utworu jest polskim

- A. emigrantem.
- B. wygnańcem.
- C. imigrantem.
- D. azylantem.
- E. uchodźcą.

Zadanie 18. (0-1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Mateusz Kozera opuścił kraj ze względów politycznych i nie mógł do niego wrócić, dopóki Polska była pod zaborami.	TAK	NIE
2.	Z informacji podanych w tekście wynika, że po śmierci matki Marcina w domu Kozerów nie rozmawiano po polsku.	TAK	NIE
3.	Mimo trzydziestu lat spędzonych na obczyźnie, Mateusz Kozera nie zasymilował ze społecznością angielską.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK, zdanie 3. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK, zdanie 3. – NIE
- C. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE, zdanie 3. – NIE
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE, zdanie 3. – NIE
- E. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE, zdanie 3. – TAK
- F. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK, zdanie 3. – TAK

Zadanie 19. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

– Zresztą to tym bardziej świadczy, że Polska jest, jeżeli przyznają się do niej nawet tacy jak ja. Ja nie umiem dobrze po polsku i mogę być Anglikiem. I kocham Anglię. Ale mój ojciec jest Polakiem. I ja nie opuszczę Polski w nieszczęściu. I nawet wrócę do niej. A ona będzie potem wolna i potężna jak Anglia – i ja będę miał prawo pysznić się nią. Ja ją kocham. Kocham!

W przytoczonym wyżej fragmencie tekstu o stanie emocjonalnym Marcina możemy wnioskować przede wszystkim na podstawie

- A. słownictwa nazywającego przeżycia wewnętrzne bohatera.
- B. opisu pozawerbalnych reakcji wyrażających przeżycia bohatera.
- C. przejścia z narracji trzecioosobowej na narrację pierwszoosobową.
- D. zdań pojedynczych rozpoczynających się spójnikiem lub zaimkiem.
- E. znaków przestankowych wskazujących na ładunek emocjonalny wypowiedzi.

Zadanie 20. (0-1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Główny problem tytułowego bohatera opowiadania polega na właściwym zdefiniowaniu pojęcia <i>ojczyzna</i> .	TAK	NIE
2.	Dla Marcina jedną z przyczyn trudności w samookreśleniu się była strata matki we wczesnym dzieciństwie.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK

Zadanie 21. (0-1)

Wskaż moment, w którym Marcin po raz pierwszy zadaje sobie pytanie, kim naprawdę jest. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Rozpoczęcie nauki w polskiej szkole.
- B. Lekcja historii w angielskiej szkole.
- C. Wycieczka do centrum Londynu.
- D. Przedstawienie bożonarodzeniowe.
- E. Lekcja geografii w angielskiej szkole.

Zadanie 22. (0-1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Związek frazeologiczny wyróżniony we fragmencie tekstu *Już wiedział, co to znaczy, kiedy kraj jest w niewoli. [...] To znaczy, że jego dzieci wolą stroić się w cudze pióra* oznacza, że dzieci

- A. udają kogoś lepszego, wyżej postawionego.
- B. osiągnęły dobrobyt i znaczną pozycję społeczną.
- C. działają skrycie i podstępnie na czyjąś szkodę.
- D. podają się za kogoś innego lub przypisują sobie czyjeś zasługi.

Zadanie 23. (0-1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Związek frazeologiczny *stroić się w cudze pióra* to

A.	zwrot,	ponieważ jego podstawowym członem jest	1.	rzeczownik.
B.	wyrażenie,		2.	czasownik.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 24. (0–1)

Na podstawie przytoczonych poniżej fragmentów tekstu oceń poprawność odpowiedzi zamieszczonych w tabeli.

To Stefan grał za sceną hejnał, ten sam, który wygrywa się w Krakowie z Mariackiej wieży. W dzisiejszym czasie ten dźwięk jest jedną z wielu muzyk rozlegających się po kraju, ale przed pierwszą wojną europejską brzmiało to jakby głos niedozwolonej wolności. Dały się słyszeć westchnienia.

Oto lekkim, tanecznym krokiem nadchodzi Góral z kobzą. (Wyobraźcie sobie, udało się wtedy pożyczyć prawdziwą kobzę od szkockiej orkiestry.)

Wielu z tych ludzi – to byli wygnańcy, którzy nie mogli wrócić do Polski jak długo była w jarzmie niewoli. Serca drżały od przeczuc i nie myliły się wcale. Była to przecież ostatnia zima przed wielką wojną europejską i już na drugie Boże Narodzenie niejeden z tych, co tu śpiewali z dziećmi, śpiewał tę samą piosenkę w żołnierskich okopach legionów.

Narrator w opowiadaniu Marii Dąbrowskiej

1.	posiada nieograniczoną wiedzę o świecie przedstawionym, zna nie tylko dalsze losy postaci, ale także ich uczucia i intencje.
2.	pozostaje anonimowy, nie mówi o sobie, ale zdarza mu się zwracać bezpośrednio do czytelników.
3.	opowiada o zdarzeniach, w których bezpośrednio uczestniczył lub był ich świadkiem.
4.	udziela informacji niezwiązanych z akcją, ale istotnych dla zrozumienia emocji postaci.
5.	opowiada o wydarzeniach i przeżyciach postaci, ale nie wartościuje ich zachowania czy przemyśleń.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Tylko 3. odpowiedź jest fałszywa, pozostałe są poprawne.
- B. Tylko odpowiedź 1. jest poprawna, pozostałe są fałszywe.
- C. Tylko odpowiedź 2. jest poprawna, pozostałe są fałszywe.
- D. Odpowiedzi 1. i 2. są poprawne, a pozostałe. – fałszywe.
- E. Odpowiedzi 3. i 5. są poprawne, a pozostałe. – fałszywe.

Zadanie 25. (0–1)

Dokończ zdanie i wskaż fałszywe stwierdzenie. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

Obaj chłopcy – Michaś i Marcin – bohaterowie noweli i opowiadania

- A. są niemalże rówieśnikami.
- B. mają podobną sytuację rodzinną.
- C. nie chcą sprawić zawodu rodzicom.
- D. obowiązkową naukę pobierają w języku obcym.
- E. mogą bez przeszkód rozmawiać w ojczystym języku.

Zadanie 26. (0-1)

Wskaż wypowiedzenie, w którym rzeczownik *Polska* pełni funkcję podmiotu logicznego. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Kiedyś była tu Polska.
- B. Teraz Polski już nie ma.
- C. Wygnańcy nie mogli wrócić do Polski.
- D. I ja nie opuszczę Polski w nieszczęściu.
- E. My niedługo wyjedziemy stąd do Polski.

Zadanie 27. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

Wyrazy wyróżnione w wypowiedzeniach *Bądź dzielnym człowiekiem* oraz *Ja jestem Polakiem* występują w a/b _____ i w zdaniach pełnią funkcję c/d _____ ponieważ e/f _____

- a. narzędniku c. dopełnienia e. określają czasownik w formie osobowej.
- b. miejscowniku d. orzecznika f. dopełniają łącznik i orzekają o podmiocie.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, c, e
- B. a, d, e
- C. a, d, f
- D. b, c, e
- E. b, d, f
- F. b, c, f

Zadanie 28. (0-1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Wyrazy *tęsknota* i *nostalgia* są wyrazami

A.	pokrewnymi,	ponieważ	1.	mają podobne znaczenie.
B.	bliskoznacznymi,		2.	należą do tej samej rodziny wyrazów.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 29. (0-1)

Który z cytowanych fragmentów zawiera porównanie? Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. [...] wyjaśnienie wszystkich tych pytań sunie właśnie ku niemu i co minuta jest bliżej.
- B. [...] wszystkie marzenia ojca wkroczyły nagle do jego serca
- C. Słowa nauczyciela były ostatnią kroplą padającą w serce Marcina [...]
- D. Kropla padła, serce wystąpiło z brzegów, tak jak rzeka na wiosnę.

Zadania od 30. do 38. do fragmentu tekstu Joanny Gierak-Onoszko „27 śmierci Toby’ego Obeda”

Joanna Gierak-Onoszko

27 ŚMIERCI TOBY’EGO OBEDA

Wiosną 2018 roku Toby Obed ma czterdzieści siedem lat, a jego lustrem jest pięciuset Inuków z Doliny Nadziei.

Zanim przybyli tu Europejczycy (w tym portugalski władca ziemski, czyli *lavrador*), na tych ziemiach mieszkwały rdzenne społeczności, takie jak Inuici oraz Innu. Jedni drugich przezywali „Eskimosami”: *eskimo* to zjadacz surowego mięsa. Termin ten przejęli biali antropolodzy i archeolodzy, dla których Eskimosi¹ to zbiorcza, pojemna nazwa ludzi Północy: od Labradoru przez kanadyjską Arktykę i Alaskę aż po Kamczatkę.

Kiedys to miejsce nazywało się Arvertok, co w języku Inuitów oznacza Miejsce Wielorybów. Na wieloryby polowano tu w miesiącach zimowych – Inukowie mieszkali wtedy w domach ukrytych głęboko w surowej, niegościnniej ziemi, częściowo tylko widocznych ponad jej powierzchnią. Chowali się tam przed dojmującym wiatrem, a z wiosną, gdy kończył się sezon na wieloryby i foki, przenosili się w głąb lądu. Brali ze sobą namioty z foczej skóry, szli polować na mięsodajne karibu. Schylali się po owoce, które oszczędnie wydzielala tundra, i szykowali się do przetrwania kolejnej zimy.

Ten rytm zaburzyli mieszkańcy Starego Kontynentu, pochodzący z Moraw niemieccy menonici, misjonarze z protestancką etyką pracy. Przygnał ich tu imperatyw² pomnażania majątku i zapełniania kościelnej scholi. Nie rozumieli ludzi podążających niespiesznie za cyklem natury.

Przywieźli to samo, co zazwyczaj brali ze sobą ci, którzy mówili, że odkrywają nowe lądy: słowo Boże, narzędzia, broń, warzywa i choroby. Do tej pory Inukowie jedli zwierzęta – żuli surowe mięso, wysysali z kości szpik, zjadali wątrobę, nerki oraz przede wszystkim żołądki wraz z lekko nadtrawioną, zazwyczaj roślinną zawartością. Ich dieta była wysokobiałkowa, wysokotłuszczowa, pełna witamin i właściwie pozbawiona cukru. Ale pojawili się Europejczycy z marchwią, burakami i ziemniakami. Z sypkim cukrem i białą mąką. Mieszkańcy Labradoru zaczęli tracić zęby i chorować.

Pierwsze wspomnienie Toby’ego: czerwone sukno munduru i równo przyszyte, błyszczące złote guziki. To wspomnienie nadal silne, bardzo żywe, jak uderzenie w brzuch. Zaczęło się zresztą od uderzenia, od walenia pięściami w drzwi.

– Dzieci, przyszła opieka społeczna, musimy was zabrać.

Rodzice byli zaskoczeni, bo tamci przyszli bez uprzedzenia. Nie było jak się pakować, nie było jak się żegnać.

– Poszliśmy tak, jak staliśmy. Potem dowiedzieliśmy się, że w takich sytuacjach rodzice raczej nie mieli wyjścia. Za niewydanie dzieci groziły kary, w tym areszt i odebranie prawa do zasiłku, z którego żyła większość rodzin w okolicy. Czy stawialiśmy opór? Nie pamiętam. Czy płakaliśmy? Płakaliśmy wszyscy. Emily miała trzynaście lat, Sonny piętnaście, a ja tylko cztery lata. Wtedy, w 1975 roku, na progu koło butów konnego policjanta umarłem po raz pierwszy.

Wsiedliśmy do małego samolotu, który mógł lądować na wodzie. Polecieliśmy jakieś dwieście kilometrów na południe, do North West River³. Najpierw zabrali nas do szpitala. Rutynowe oględziny: czy nie ma aktywnej infekcji, pasożytów, niedożywienia. I czy nie było krzywdy.

Nieopodal szpitala, w malowniczym świerkowym lesie, stała szkoła. Nazywała się Yale⁴. Wkrótce z okazji półwiecza pochwali się, że uczy inuickie dzieci „czystości, higieny, pewnych wystarczających podstaw akademickich oraz tego, jak żyć, odnosząc sukcesy w swej ojczyźnie. Dziewczęta dowiadują się, jak prowadzić gospodarstwa

domowe i opiekować się dziećmi, jak odpowiednio zaplanować jadłospis; chłopcy zaś uczą się rzemiosła, rolnictwa dopasowanego do warunków Północy, poznają łodzie, maszyny, sprzęt etc., co będzie im przydatne w życiu w społecznościach subarktycznych. Internaty są prowadzone tak, jak domy, a dzieci wykonują w nich tyle pracy, ile to tylko możliwe”.

Jest rok 1975, a mali Obedowie po badaniu fizykalnym, bez rodziców i bez prawa do zadawania pytań stoją przed osobnymi wejściami do budynków, w których zostaną zamknięci na najbliższe lata.

– Oczywiście rozdzielili nas, moje rodzeństwo było z innej kategorii wiekowej. Nie rozumiałem tego. Jeszcze rano miałem rodzinę, a teraz nagle zostałem sam, choć miałem tylko cztery lata. Wszystkiego, co wiem o życiu, nauczyłem się tam, w internacie, w domu dla juniorów w North West River. To były lekcje obowiązkowe, których nie chciałem. Arytmetyka czy gramatyka były najmniej istotne, przede wszystkim trzeba było się w miarę szybko nauczyć i orientować, kto jest przyjacielem, a kogo należy unikać. Byłem przedszkolakiem, kiedy zrozumiałem, że tak jak bezwiednie i automatycznie oddycham, tak samo muszę bezustannie i odruchowo upewniać się, czy jestem bezpieczny.

Toby Obed, Kanadyjczyk z Labradoru, nie mówi o sobie, że jest absolwentem szkoły Yale, prowadzonej w North West River przez organizację charytatywną Grenfell.

Mówi:

– Jestem ocalańcem. Przeżyłem, utrzymałem się przy życiu.

W szkolnych wspomnieniach Toby’ego Obeda niewiele jest ćwiczeń z kaligrafii, nauki budowania łodzi albo nawet obowiązkowej pracy w oborze. Powtarzają się za to następujące słowa klucze:

świsł, wizg, trzask (tak śmigał bat);

język, akcent, bicie (za mówienie w inuktitut należało się lanie);

komórka, ciemność, głód (triada⁵, która obezwładni każde dziecko, bez wyjątku).

Dowiaduję się od Toby’ego, że posikać się ze strachu to żadna przenośnia.

Toby opowiada mi to wszystko spokojnie, bez emocji, czystą angielszczyzną, choć to przecież jego drugi język.

– Szkołę mogę wybaczyć. Z jednym nie mogę się pogodzić: że nikt mnie nigdy nie kochał.

W domu Obedowie mówili tylko w inuktitut. Potem w szkole gorliwie wybijano z dzieci ten język pasem i batem. Musiały nauczyć się mówić i myśleć po angielsku; zgodnie z oczekiwaniami systemu. Kiedy skończyła się szkoła, pierwszego języka właściwie już nie było.

Ojcowie Kanady pomysł mieli prosty. Ich strategią było odebrać dzieci rdzennym mieszkańcom i przerobić je *à la mode européenne*⁶. Wyrwane z rodzin siłą dzieci zostawiały po sobie lukę, której w kolejnych pokoleniach nie dało się załatać.

Na podstawie Joanna Gierak-Onoszko, *27 śmierci Toby’ego Obeda*. Warszawa 2019.

¹ W Kanadzie nazwa Eskimos obecnie uważana jest za obraźliwą, a rdzenni mieszkańcy północnych prowincji nazywani są teraz tak, jak sami sobie życzą. W ich języku, czyli w inuktitut, *Inuk* oznacza człowieka, istotę ludzką, a *inuit* – ludzką społeczność.

² **imperatyw** – nakaz, reguła moralna.

³ **North West River** – miasteczko położone w środkowym Labradorze.

⁴ **Yale** – przymusowa szkoła z internatem (tzw. szkoła rezydencjalna) dla rdzennej ludności.

⁵ **triada** – tu: zespół trzech elementów.

⁶ *à la mode européenne* – na wzór europejski

Zadanie 30. (0-1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Z tekstu wynika, że nazwa Inuici i Innu odnosi się do członków tego samego plemienia.	TAK	NIE
2.	Rdzenni mieszkańcy Labradoru słowo Eskimos zawsze uważali za poniżające.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE

Zadanie 31. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Tekst Joanny Gierak-Onoszko ma przede wszystkim

- A. poinformować o problemie.
- B. nakłonić do interwencji.
- C. wyrazić emocje autora.
- D. ukształtować poglądy.

Zadanie 32. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Dorośli Toby Obed za najbardziej bolesne doświadczenie w swoim życiu uważa

- A. zamykanie w ciemnych komórkach.
- B. brak kontaktów z rodzicami.
- C. ciągłe poczucie zagrożenia.
- D. rozłąkę z rodzeństwem.
- E. całkowity brak miłości.
- F. głodzenie i poniżanie.

Zadanie 33. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

Biali osadnicy poddawali inuickie dzieci procesowi a/b _____, ponieważ dążyli do tego, żeby te c/d _____

- a. asymilacji
- b. wynarodowienia
- c. przystosowały się do życia wśród Europejczyków.
- d. zatraciły całkowicie własną tożsamość kulturową.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, c
- B. a, d
- C. b, c
- D. b, d

Zadanie 34. (0-1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Uczniów, którzy ukończyli szkoły rezydencjalne, dziś nazywa się

A.	absolwentami,	ponieważ	1.	zaliczyli oni pewien etap edukacji w kanadyjskim systemie oświaty.
B.	ocalęcami,		2.	doświadczyli w placówkach traumatycznych metod wychowawczych.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 35. (0–1)

Dokończ zdanie i oceń jego prawdziwość. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Winę za to, że dzieci inuickie zostały oderwane od swoich tradycji i korzeni etnicznych ponoszą przede wszystkim rodzice i wspólnota plemienna.	TAK	NIE
2.	Absurdalność systemu kształcenia w Yale polegała na tym, że dzieci Inuitów, którzy zasiedlali Północ na długo przed przybyciem białych, uczono jak przeżyć w trudnym subarktycznym klimacie.	TAK	NIE
3.	Opowieść o szkolnych perypetiach Toby’go Obeda ma charakter uniwersalny, bo podobne historie zdarzały się wszędzie tam, gdzie obcy decydowali, w jaki sposób ma myśleć i żyć rdzenna ludność.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK, zdanie 3. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK, zdanie 3. – NIE
- C. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE, zdanie 3. – NIE
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE, zdanie 3. – NIE
- E. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE, zdanie 3. – TAK
- F. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK, zdanie 3. – TAK

Zadanie 36. (0–1)

W czym szkoła z internatem Toby’ego Obeda podobna była do szkoły opisanej w noweli Henryka Sienkiewicza? Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Dzieci przymuszano do pracy fizycznej.
- B. Uniemożliwiano dzieciom kontakt z rodzicami.
- C. Wobec dzieci stosowano przemoc fizyczną
- D. Dzieci umieszczano w niej przymusowo pod groźbą kary.
- E. Deprecjonowano tożsamość narodową dzieci.
- F. Dzieci uczono głównie rzeczy niezbędnych w życiu.

Zadanie 37. (0–1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–3.

Tekst Joanny Gierak Onoszko jest

A.	reportażem,	ponieważ	1.	w żartobliwej formie wyraża osobisty punkt widzenia autora, zakończony wyrazistą puentą.
			2.	obiektywnie przedstawia rzeczywiste zdarzenia i towarzyszące im okoliczności.
B.	felietonem,		3.	w sposób przejrzysty i zorganizowany przedstawia informacje na różne tematy

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to A i 3
- D. Poprawna odpowiedź to B i 1
- E. Poprawna odpowiedź to B i 2
- F. Poprawna odpowiedź to B i 3

Zadanie 38. (0–1)

Oceń poprawność odpowiedzi zamieszczonych w tabeli.

O przynależności tekstu Joanny Gierak Onoszko do publicystyki świadczy

1.	dbałość o szczegóły i skupienie się na faktach.
2.	fabularny układ zdarzeń i fikcyjność świata przedstawionego.
3.	chronologiczność w sposobie przedstawiania wydarzeń.
4.	język charakteryzujący się bogactwem środków stylistycznych.
5.	dokumentaryzm: przytoczenie relacji świadka i treści dokumentu.
6.	ukazanie punktu widzenia bohatera zdarzeń.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Tylko 1. odpowiedź jest fałszywa, pozostałe są poprawne.
- B. Tylko odpowiedź 3. jest poprawna, pozostałe są fałszywe.
- C. Tylko odpowiedź 2. jest poprawna, pozostałe są fałszywe.
- D. Odpowiedzi 2. i 4. są fałszywe, a pozostałe – poprawne.
- E. Odpowiedzi 5. i 6. są poprawne, a pozostałe – fałszywe.
- F. Odpowiedzi 3. i 5. są poprawne, a pozostałe – fałszywe.